بەش / مێژوو

کۆلێژ / ئاداب

زانکۆ / سەلاحەددین

بابەت / زلهێزەکان

پەرتووکی کۆرس / قۆناغی چوارەم/ ئێواران

ناوی مامۆستا : د. سامان عمر حمد

ساڵی خوێندن ٢٠٢٤-٢٠٢٥ کۆرسی دووەم

پەرتووکی کۆرس
Course Book

زلهێزەکان	**1. ناوی کۆرس**
سامان عمر حمد	**2. ناوی مامۆستای بەر پرس**
بەشی مێژوو/ کۆلیژی ئاداب	**3. بەش/ کۆلێژ**
ئیمێل: saman.hamad@su.edu.krd	**4. پەیوەندی**
٣ کاتژمێر	**5. یەکەی خوێندن (بە سەعات) لە هەفتەیەک**
١٠ کاتژمێر	**6. ژمارەی کارکردن**
	7. کۆدی کۆرس
هەڵگری بروانامەی ماستەر لە مێژووی نوێ/زانکۆی لیستر-بەریتانیا دکتۆرا لە زانکۆی سەلاحەددین، زانیاری زیاتر لە پرۆفایلی کەسی ئامازەی پێدراوە.	**8. پرۆفایەلی مامۆستا**
زلهێزەکان، بریتانیا، شۆڕشی ئۆکتۆبەر، ودرۆ ولسن، پەیماننامەی ڤرسای، کۆمەڵەی میللەتان، قەیرانی ئابووری جیهانی، نازی ، فاشی، جەنگی سارد.	**9. وشە سەرەکیەکان**

10. ناوەرۆکی گشتی کۆرس:

- گرنگیی بەرچاوڕوونکردنی قوتابیان و ئاشناکردنیان بە هەلومەرجی چەند وڵاتێکی زلهێزی جیهانی وەکو :بەریتانیا ، ڕووسیا ، فەڕنسا ، ئەڵمانیا ، وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا و ژاپۆن ...هتد ، لە ماوەی نێوان هەردوو جەنگی یەکەم و دووەمی جیهانیدا (1914–1939) و پەرەسەندنەکانی تری ماوەی جەنگ و

دەرهاوێشتەکانی، لەگەڵ دەرکەوتنی جەنگی سارد(هۆکار و رواڵەت و دەرەنجامەکانی). بەتایبەتی دەرئەنجامەکانی جەنگی دووەمی جیهانی و پێکهێنانی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و سەرهەڵدانی جەنگی سارد و کاریگەری و رەنگدانەوەی لەسەر ولآتان . جگە لەوەش تیشك خراوەتە سەر ئەو هاوپەیمانیە نێودەوڵەتیانەی کەلەئەنجامی جەنگی سارد پێکهاتووە، وەکو هاوپەیمانی باکووری ئەتلەسی و هاوپەیمانی وارسۆ، هەروەها بزووتنەوەی رزگاریخوازی لەباکووری ئەفریقیا .

- خستنەڕووی گرنگترین ئەو ڕووداوو پێشهاتانەی کەوا لەو ماوە مێژووییە هەستیارەدا لەجیهاندا ڕوویاندا و ، لەگەڵ شیکردنەوەو ڕاڤەکردنی هەڵوێستی زلهێزەکان و پەیوەندی و کاریگەری کارو کاردانەوەکانیان بۆ سەر ئەو ڕووداوو پێشهاتانە. ئاشناکردنی قوتابیان بە گرینگترین ئەو سیستم و ئایدۆلۆژیاسیاسییانەی لەو ماوە مێژووییەدا سەریانهەڵدا ، وەکو:شۆڕشی بەلشەفی لەسۆڤیەت و سەرهەڵدانی یەکێتی سۆڤیەت ، دەرکەوتنی هەردوو سیستمی فاشی لە ئیتالیا و نازی لە ئەڵمانیا دا.

تێگەیشتنی چەمکی سەرەکی کۆرسەکە :

- هەوڵدان بۆ ڕوونکردنەوەی ئەوەی کەوا توندبوونی ململانێیە ئیستعمارییەکان لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەهەمدا ، ڕۆڵی ئاشکراو کاریگەرانەی خۆی هەبوو لە هەڵگیرسانی جەنگی یەکەمی جیهان کە بەلای خۆیەوە دەرەنجامی ئابووری،کۆمەلآیەتی،سیاسی گەورەی بەسەر هەلومەرجی نێودەوڵەتیدا هێنا .

- دەرکەوتنی یەکێتی سۆڤیەت ، ئەلمانیای نازی و ئیتالیای فاشی چ وەکو سیستمی سیاسی یان وەکو ڕێبازو ئایدۆلۆژیای سیاسیی ، لەگرنگترین ئەو پەرەسەندنانە بوون کەوا لە دوای جەنگدا هاتنە ئاراوە.جەنگی دوومی جیهان لەڕووی کاریگەری هۆکار و دەرەنجامەکانییەوە ، گۆڕانکاری گرنگ و هەستیاری لەجیهاندا هێنایە ئاراوە . سەرهەڵدانی جنگی سارد و دەرکەوتنی بنەمای پارێزگاری لە هاوسەنگی هێزو ململانێی دووجەمسەری (ڕۆژهەلآت) و (ڕۆژئاوا) ...هتد ، لەگرنگترین ئەو پەرەسەندنانە بوون.
- پێویستە قوتابی لە ڕێگەی گوێگرتن لە مامۆستا و سوود وەرگرتن لە سەرچاوەی پێویست ئاشنایەتی لەگەڵ مێژوو و ئەو هۆ کارانەدا پەیدا بکات کەوا بوونەتە هۆی دروستبوونی ڕووداوەکان و پێشهاتەکان .ئەوانەی کەوا ڕاستەوخۆ یان بەشێوەیەکی لاوەکییانە پەیوەندییان بە چارەنووسی مرۆڤ بەگشتی و خوودی قوتابی خۆیەوە هەیە .
- هەوڵدانی قوتابی تاکو لەڕێگەی لێکدانەوە و شیکردنەوەی زانستییانەوە بچێتە بنج و بناوانی پرسەکان ، لەم ڕووەوە لۆژیك بکاتە پێوەر تاکو ڕاستییە مێژووییەکان ون نەبن و وەکو خۆیان بخرێنە ڕوو .

بنەما وبیردۆزی کۆرسەکە:

– وردبوونەوە لە ڕووداو و هەڵوێستە مێژووییە هەستیارەکان، ئەوانەی ڕۆلی کاریگەریان بەسەر مێژووی مرۆڤایەتیدا هێناوە، دەکرێ وەکو ئەزموون وەربگیرێن و بە لایەنە ئەرێیەکانیانەوە لە ڕۆژگاری ئەمرۆماندا سوودیان لێ ببینین.
– هەڵوێست و پەرەسەندنە مێژووییەکان، لە هەر بوارێکی(ئابووری، کۆمەلایەتی، سیاسی، ڕۆشنبیری...هتد)دا

بێت، بە بەراوردکردنی دەرەنجامەکانیان لەگەڵ ئەوانەی ئەمڕۆدا، دەبنە کەرەستەیەکی بە بایەخ بۆ نەخشەڕێژی و پلاندانان بۆ ئاییندە.

– کاری بەگرووپیی و دەستە جەمعی لە نێوان قوتابیاندا بەهەند وەربگیرێت و پەرەی پێبدرێت، چونکە دەکرێ وەکو پرۆسەیەکی هەرەوەزی وەربگیرێت و لە ژیانی ڕۆژانەدا پەیڕەویی بکرێت و دووپات بکرێتەوە.

- **زانینی تەواو بە لایەنە گرنگیەکانی بابەتەکە:**

– وردبوونەوە لە ڕووداو و پەرەسەندنەکانی نێوان هەردوو جەنگی جیهانی (1914–1945)و پەرەسەندنەکانی تری وەکو جەنگی سار د(بەهۆکار و ڕواڵەت و دەرەنجامەکانییەوە)، تێگەیشتن لە پاڵنەر و هۆکارە دیار و شاراوە بزوێنەرەکانی پشت ئەم ڕووداو و پەرەسەندنە مێژووییانە، هەمیشە دەبێتە کەرەستەیەکی زانیاری(مەعریفی) بۆ دەرککردن(ادراك) و تێگەیشتن لەو دۆز و پرسە گرنگانەی کەوا هەنووکەیین و مرۆڤایەتییان پێوە سەرقاڵە. لەبەرئەوەی زلهێزەکان ئەو وڵاتانە بوون کەوا پێشتر و ئێستاکەش هەر ئەو وڵاتانەن خۆیان بە لەبەرچاوگرتنی هەلومەرجی هەنووکەیی و بەکارهێنانی ئامرازی سیاسی و ئابووری و تەکنەلۆژیای سەردەمییانەوە، لەپشت زۆربەی ڕووداو و پێشهاتە سیاسی و ئابووری و کۆمەلآیەتییەکانن.

- **زانین وتێگەیشتنی پێویست بۆ دابین کردنی هەلی کار**

11. ئامانجەکانی کۆرس:

بە پشت بەستن بە سەرچاوەی مێژوویی پێویست و بەکارهێنانی ئامراز و هۆکارەکانی وانەگوتنەوە، یەکێك لە ئامانجەکان بریتییە لە هەوڵدان بۆ بەخشینی زانیاری لەبارەی مێژووی زلهێزەکان لە نێوان هەردوو جەنگی جیهانی وگرنگترینی ئەو پەرەسەندن و ڕووداوانەی لەو ماوە مێژووییەدا هاتوونەتە پێشەوە، تاکو بەهۆیەوە قوتانبیان بەهرەمەندبن لەو زانیارانیانەی کەوا دەکرێ وەکو کەرەستەیەکی خاوی توێژینەوەی بواری مێژوو لە پێناو گەیشتن بە لێکدانەوەی دروست و زانستیانە بۆ ڕووداو و پێشهاتە مێژووییەکان سوودیان لێ ببینێت.

هەروەها ئامانج بریتییە لە بزواندنی قوتابیان و هاندانیان تاکو لە ڕێگای سوودمەند بوونیان لە زانیاری پێویست، بتوانن شرۆڤەی دروست و لێکدانەوەی زانستییانە بۆ ئەو ڕووداو و پێشهاتە بکەن کەوا لە سەردەمی ئێستاماندا و لە جیهان بەگشتی، لە کوردستان و ناوچەکە بەتایبەتی هاتوونەتە پێشەوە. بەمەش لە ڕێگای بەراوردکردن و شەن و کەوکردنی بێلایەنانە و زانستیانەوە دەتوانرێت گرفت و کێشە هەنووکەییەکان چارەسەر بکرێت و ڕێ و شوێنی گونجاویان بۆ بدۆزرێتەوە.

هەروەها لەپێناو گەیاندنی پەیام و زانیارییە دەردەست بووەکان، بە پشت بەستن بە خستنەڕووی سەرچاوە سەرەکی و سوودمەندەکان، دەکرێ قوتابیان بەلای خۆیانەوە ببنە ڕەگەزێکی کاریگەر لە پرۆسەی وانەگوتنەوە و سەرنج و تێڕوانینەکانی خۆیان لە بەرامبەر هەر ڕووداو و پەرەسەندنێکدا بخاتە ڕوو، لە هەمان کاتدا وەکو بەشداریکردنێکی کارای ناو پۆل و چالاکییەکانی ڕۆژانە لە پاداشتەکاندا بەهرەمەند دەبن. ئەمەش دەکرێ ببێتە هۆکارێکی یارمەتیدەر بۆ پابەندبوون بەو مەرج و ڕێکارە پێویستییانەی کەوا لەسەر قوتابی زانکۆ پێویستە لەناو

پۆلەکەی بەتایبەتی و خوێندن لە زانکۆ بەتایبەتی پابەندی بێت.

12. ئەرکەکانی قوتابی:

– یەکێك لە ئەرکەکانی قوتابیان ئەوەیە کەوا لەسەریان پێویستە رۆژانە ئامادەییان لەناو پۆلدا هەبێت، چونکە هەر ئامادەنەبوونێکیان مانای بێبەشبوونیانە لە وەرگرتنی زانیاری و بەهرەمەندنەبوونیان لە پاداشتی خۆیان لە بەرامبەر چالاکی رۆژانەیاندا.

– لەبەر ئەوەی ئەنجامدانی تاقیکردنەوەکان پێوەرێکی ترن بۆ هەڵسەنگاندنی توانای قوتابیان، بۆیە لەسەر قوتابی پێویستە لە تاقیکردنەوەکان ئامادەبێت تاکو بێبەش نەبێت لەو بڕی نمرەیەی کەوا بە شێوەیەکی رێژەیی بەپێی چەندێتی ئەنجامدانی تاقیکردنەوەکان دابەش دەکرێت.

–ئەنجامدانی سمینار و ئامادەکردنی ڕاپۆرت(بەگرووپ یان بە تاکیی) دەکرێ وەکو پێویتییەکی بواری ئەنجامدانی چالاکی قوتابی ئەنجامیان بدات و لە بەرامبەریشدا پاداشتی خۆیان وەربگرن.

13. رێگەی وانە ووتنەوە :

بەکارهێنانی لابتۆپ و داتاشۆ بۆ مەبەستی روونکردنەوەی زیاتری پەیامەکان و گەیاندنیان بە قوتابیان . هەروەها بەکارهێنانی تەختەی سپی و قەڵەمی ماجیك بۆ مەبەستی زیاتر ڕوونکردنەوە زانیارییەکان.بەشدارییپێکردنی زۆرترین ژمارەی قوتابیان لە وانەکان و پێشکەشکردنی سیمینار و ئەنجامدانی ڕاپۆرت بەشێوەی گرووپ وەکو چالاکی ساڵانە.

14. سیستەمی هەڵسەنگاندن:

– ئەنجامدانی تاقیکردنەوە:

1– لەمانگی(تشرینی دووەم ٢٠٢٤) لەسەر (١٥نمرە).

2– لەمانگی(کانونی یەکەم ٢٠٢٥). لەسەر(١٥نمرە).

–چالاکی رۆژانە و راپۆرت و سمینار ئامادەکردن(١٠ نمرە)

15. دەرئەنجامەکانی فێربوون:

- بە پشت بەستن بە دەرەنجامەکانی تاقیکردنەوە و ئەنجامی چالاکییەکانی تری قوتابی وەکو:(چالاکی ڕۆژانە ، ڕاپۆرت نووسین، کیوزەکان، سمینار ئامادەکردن...هتد) دەکرێ دەرەنجامەکانی فێربوونی قوتابییەکان دەست بکەوێت. گرنگترین هەڵسەنگاندنێکیش لەم ڕووەوە بریتییە لە ئاستی تێگەیشتن و فیدباکی قوتابیان بۆ هەر یەکێك لە بابەتەکان بەگشتی و هەر باسێکیش بەتایبەتی، مامۆستای بەرپرسی کۆرس دەتوانێت ئەنجامی فێربوونی کۆرسەکە لای قوتابیان بەدەست بهێنێت. وا باشترە ساڵانە مامۆستا ئەم پرۆسەیە ،لە ڕووی دەرەنجامەکانییەوە، بەراورد بکات. ئەمەش دەکرێ ببێتە زانییەرییەکی بەسوود بۆ مامۆستا تاکو دەرەنجامی کۆششەکانی خۆی لە وانە

گوتنەوە بزانێت. کەواتە، مامۆستای بەرپرسی کۆرس دەتوانێت گرنگترین ڕوو و شێوازی وانەگوتنەوە و ئامرازەکانی فێرکردن و زانیاری تازە بەپشت بەستن بە سەرچاوەی تازەی بەدەست هاتوو هەڵبژێرێت و لە کات و شوێنی گونجاودا بەکاریان بهێنێت، تاکو بەهۆیەوە بەرزترین ئاست و ڕێژەی فێربوون بەگشتی و زانیاری نوێ بەتایبەتی،لەلایەن قوتابیانەوە، لە ماوەی ساڵی خوێندنی ئەکادیمیدا (بۆنمونە ٢٠٢٢–٢٠٢٣) بەدەست بهێنرێت.

17. بابەتەکان	ناوی مامۆستای وانەبێژ
پێرستی بابەتەکان کۆرسی دووەم (٢٠٢٤-٢٠٢٥) - دەروازە : هەلومەرجی زلهێزەکان و جەنگی دووەمی جیهانی: دەیەم: زلهێزەکان و هەڵوێست لەجەنگی دووەمی جیهانی : أ–هۆکارەکانی هەڵگیرسانی جەنگ : ب-گرنگترین گرنگترین ڕووداو و پەرەسەندنەکانی جەنگ : ج-ئەنجامەکانی جەنگ : 1-ئەنجامە سیاسییەکان. 2-ئەنجامە ئابوورییەکان 3-ئەنجامە کۆمەڵایەتییەکان: یازدەم: دامەزراندنی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و ڕۆڵی زلهێزەکان تیایدا : أ-قۆناغەکانی دامەزراندنی ڕێکخراوەکە: ب-گرنگترین ئامانجەکانی: ج- گرنگترین دەزگاکانی: دوازدەم:دەرکەوتنی جەنگی سارد (الحرب الباردة The Cold War) أ-هۆکارەکانی دەرکەوتنی جەنگی سارد: ب-گرنگترین ڕووالەتەکانی جەنگی سارد: سێزدەهەم/ بەرپابوون و ڕووداوەکانی جەنگی دووەمی جیهان : 1-هۆکارەکانی هەڵگیرسانی جەنگی دووەمی جیهانی 2- قۆناغەکانی جەنگ.	سامان عمر حمد

3- ئەنجامەکانی جەنگی دووەمی جیهان. چواردەیەم / کۆنگرە و پەیمانامەکانی دوای جەنگی دووەمی جیهان : 1-کۆنگرەکان 2-پەیماننامەکان پازدەیەم / کێشەی ئەڵمانیا شازدەیەم/ دامەزراندنی نەتەوەیەکگرتووەکان : 1- ئامانجی نەتەوە یەکگرتووەکان 2- پێکهاتەی نەتەوەیەکگرتووەکان حەڤدەیەم/ جەنگی سارد و دەرکەوتنی دووجەمسەری لە جیهان : أ- ناساندنی جەنگی سارد و هۆکارەکانی سەرهەڵدانی. ب- کاریگەری و ڕەنگدانەوەی جەنگی سارد لەسەر ئەوروپا و ئاسیا. ت- بارودۆخی ناوخۆیی ئەمریکا لەسەردەمی جەنگی سارد. ث- هەنگاوەکانی سۆڤیەت بەرەو هەڵوەشاندنەوە و کۆتایی جەنگی سارد. **16. لیستی سەرچاوە** سەرچاوە بنەڕەتیەکان: –د.خليل على مراد و اخرون،دراسات في التاريخ الاوروبى الحديث ، الموصل ، 1988 . –دعمار شاكر الدوري و د.حارث عبدالرحمن التكريتى، تاريخ أوربا الحديث 1789–1914، دمشق، 2017. –محمد محمد صالح و آخرون:الدول الكبرى بين الحربين العالميتين. –د.محمد حمزة حسين الدليمي و د.لبنى رياض الرفاعي، تاريخ الدول الكبرى 1914–1991، دمشق، 2018. –د.عبدالعزيز سليمان نوار و د.عبدالمجيد نعنعي ، التاريخ المعاصر (اوربا) ، بيروت ، 2009 . –فشر، تاريخ اوربا في العصر الحديث 1789–1950، ت:احمد نجيب و وديع الضبع، القاهرة، 1993. – ئەحمەد نەقیب زادە ،مێژووی دبلۆماسی و پەیوەندییە نێو نەتەوەییەکان ، دهوك ، 2008 . • سەرچاوەی سوودبەخش: –جلال يحيى: تاريخ اوروبا في العصور الحديثة. –نيرمين سعدالدين ابراهيم: صعود النازية(المانيا بين الحربين العالميتين).	

	–جان كلود بارو و غيوم بيغو، التاريخ الكامل للعالم. – د. فاضل حسين و د. كاظم هاشم نعمة : التاريخ الاوروبي الحديث 1815–1939 ، الموصل ، 1982. –جفري برون: تاريخ اوربا الحديث. – سەعدی عوسمان هەروتی: مێژووی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا/ لەدەسپێکەوە تا کۆتایی جەنگی دووەمی جیهانی. • گۆڤار و ریڤیو(ئینتەرنێت)موسوعة تاريخ اوروبا الحديث والمعاصر - موسوعة تاريخ اوروبا الحديث والمعاصر (bar.bibalex.org) - الحرب العالمية الاولى / الاسباب و النتائج (www.achamel.info.com) - العلاقات الدولية واسباب الحرب العالمية الثانية (clicki 1-3.org)
	18. بابەتی پراکتیک (ئەگەر هەبێت)

19. تاقیکردنەوەکان
1. دارشتن: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە پرسیارەکان زۆربەی بە وشەی وەک روون بکەوە چۆن...؟ هۆکارەکان چی بوون...؟ بۆچی...؟ چۆن...؟ دەستپێدەکات.
لەگەڵ وەڵامی نموونەییان
نموونە دەبێت دەستەبەربکرێت

2. راست وچەوت: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە رستەیەکی کورت دەربارەی بابەتێک دەستەبەردەکرێت وپاشان قوتابی بە ڕاست یان چەوت دادەنێت. نموونە دەبێت دەستەبەربکرێت.

3. بژاردەی زۆر: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە ژمارەیەک دەستەواژە دەستەبەردەکرێت لە ژێر رستەیەک وپاشان قوتابیان دەستەواژەی راست هەڵدەبژێریت. نموونە دەبێت دەستەبەربکرێت.

20. تێبینی تر
-دەکرێ بەپێی دەستکەوتنی سەرچاوەی تازە چاپکراو و زانیاری تازە گۆڕانکاری بەسەر هەندێ لە هەندێ ناونیشانی لاوەکیدا بکریت، ئەگەر پێویستی کرد. ئەمەش بۆ زیاتر دەوڵەمەندکردنی بابەتەکە و بەهرەمەندبوونی قوتابیانە لەو زانیاری و سەرچاوە تازانە.

21. پێداچوونەوەی هاوەڵ
ئەم کۆرسبووکە دەبێت لەلایەن هاوەڵێکی ئەکادیمیەوە سەیر بکرێت و ناوەڕۆکی بابەتەکانی کۆرسەکە پەسەند بکات و جەند ووشەیەک بنووسێت لەسەر شیاوی ناوەڕۆکی کۆرسەکە و واژووی لەسەر بکات.
هاوەڵ ئەو کەسەیە کە زانیاری هەبێت لەسەر کۆرسەکە و دەبیت پلەی زانستی لە مامۆستا کەمتر نەبێت.